

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР
СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ

XXIX ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

УКРАЇНСЬКИЙ СОЦІУМ: СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНОСТІ ТА ПРОГНОЗ МАЙБУТЬОГО

30 вересня 2025 р., м. Харків, Україна

С М А Й Б У Т Н Є

У СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Ч ЮРИСПРУДЕНЦІЯ
КУЛЬТУРОЛОГІЯ

А ПОЛІТОЛОГІЯ

ПСИХОЛОГІЯ

С ПЕДАГОГІКА

Н СОЦІОЛОГІЯ

ЕКОНОМІКА

І ФІЛОСОФІЯ

ФІЛОЛОГІЯ

С ІСТОРІЯ

Т МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

Б МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ
ХАРКІВСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПОЛІТОЛОГІВ

**УКРАЇНСЬКИЙ СОЦІУМ:
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ
АНАЛІЗ СУЧАСНОСТІ
ТА ПРОГНОЗ МАЙБУТНЬОГО**

Матеріали
XXIX Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Харків, 30 вересня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178612900>

УДК 005+14+159.9+17+316+32+33+34+35+37+620.9+7.038+791

У45

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
№ 600 від 12 серпня 2025 р.*

Редакційна колегія:

Герасіна Л. М., докторка соціологічних наук, професорка (голова);

Годзь Н. Б., докторка філософських наук, професорка;

Прудников В. А., кандидат юридичних наук, доцент;

Смолянук В. Ф., доктор політичних наук, професор;

Чернишова Т. О., кандидатка філологічних наук, доцентка

Український соціум: соціально-гуманітарний аналіз сучасності та прогноз майбутнього : матеріали ХХІХ Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 верес. 2025 р.) / [редкол.: Л. М. Герасіна, Н. Б. Годзь, В. А. Прудников та ін.] ; Аналіт. центр сучас. гуманітаристики ; Харків. асоц. політологів. – Харків : Право, 2025. – 102 с. – DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178612900>.

ISBN 978-617-8612-90-0

Матеріали містять доповіді, у яких висвітлено українські цінності в контексті європейського вибору, актуальні проблеми інформаційного суспільства, російсько-української війни, формування системи публічного управління для повоєнного відновлення України, подолання соціального відчуження, особливості прояву посттравматичного синдрому у військовослужбовців – учасників бойових дій, проблеми православної церкви в Україні тощо.

УДК 005+14+159.9+17+316+32+33+34+35+37+620.9+7.038+791

Відповідальність за зміст доповідей несуть автори.

© ГО «Аналітичний центр сучасної гуманітаристики», 2025

© Харківська асоціація політологів, 2025

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

ISBN 978-617-8612-90-0

Секція: Національна безпека

Требін М. П.,

доктор філософських наук, професор,
Харківський національний економічний
університет
імені Семена Кузнеця

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: ХРОНІКА АГРЕСІЇ ТА СПРОТИВУ

Війна була, є і буде в досяжному майбутньому сумною складовою людського буття. Геракліт свого часу казав: «війна – батько всього, мати всього», «все виникає й руйнується через війну», «безсмертні – смертні, смертні – безсмертні; смертю один одного вони живуть, життям один одного вони вмирають» [1, с. 45]. Зусиллями багатьох мислителів починаючи з давніх часів (Сунь-Цзи, У-Цзи, Плутарх, Аппіан, Флавій Вегецій Ренат), Відродження (Н. Макіавеллі), Нового часу (К. Клаузевіц, А. Жоміні) і сучасності (Б. Александер, Х. Гофмайстер, М. Дейві, М. Калдор, М. ван Кревельд, В. Сліпченко, Е. Тоффлер та ін.) були виявлені, описані та обґрунтовані сутнісні ознаки війни, її закони, мінливі зміст і форми.

Нам здавалося, що війна омине нашу країну в ХХІ ст., Будапештський меморандум нас захистить, і ніколи ми не почуємо на вулицях наших міст і сіл свисту куль, вибухів гранат, килимових бомбардувань, що не плакати-муть рідні за загиблими у ході бойових дій, не ховатимуть батьки своїх дітей... Надії не справдилися, збройний конфлікт постукав у наші двері, ми ж до нього виявилися неготовими.

Війна РФ проти України водночас є екзистенційною, цивілізаційною та геноцидною. У ній поєднується протистояння автократії та демократії, несвободи та свободи (волюнтаризму), людиноненавистництва та людиноцентризму, смерті та життя. Останню тезу про сенс російсько-української війни досить влучно схарактеризував український філософ та есеїст Володимир Єрмоленко: «росія – це ненависть до життя як такого. Це некрофілія і біофобія, перетворені на «державну ідеологію». Це смерть, яка шукає свого «життєвого простору» і хоче витіснити з нього саме життя. Бо смерть теж дуже хоче «жити» і для цього їй треба витіснити зі світу саме життя –

вітальні сили любові і творчості. З дитячих лікарень, які борються за життя найбільш вразливих. З пологових будинків, у яких це життя народжується, пробиває собі дорогу.

Тому росія воює проти дітей. Вона їх убиває, вона їх депортує, вона їх зомбує і перетворює на солдатів армії смерті.

Смерть заразна, світ смерті заразний, і саме цей вірус смерті росія і прагне поширити світом. Вона ширить епідемію смерті, де смерть є не наслідком вірусу, де вона є самим вірусом, що передається від індивіда до індивіда, від суспільства до суспільства.

Біофілія проти біофобії, ось про що ця війна»! [2]

У перебігу російсько-української війни від її початку 27 лютого 2014 р. до відкритої збройної агресії Російської Федерації 24 лютого 2022 р. можна виокремити три фази.

Російське збройне вторгнення в Крим у лютому-березні 2014 року (з подальшим початком тимчасової окупації півострова Росією 27 лютого 2014 року). Відбулося силове захоплення російським спецназом приміщень Верховної Ради та уряду Автономної республіки Крим, яке супроводжувалося:

- введенням на територію півострова російських збройних формувань, особовий склад яких не мав розпізнавальних знаків;
- блокадою Чорноморським флотом Російської Федерації українських портів, де перебували кораблі Військово-Морського флоту України;
- створенням та озброєнням іррегулярних формувань найманців із числа місцевих жителів та їх використанням разом із особовим складом підрозділів Збройних сил Російської Федерації, розташованих у Криму відповідно до українсько-російської угоди 1997 року про статус та умови перебування на території України Чорноморського флоту РФ, для блокування українських військових частин;
- встановленням на півострові режиму воєнної окупації.

Нелегітимно сформована в умовах російської воєнної окупації виконавча влада кримської автономії поспіхом організувала і 16 березня 2014-го провела псевдореферендум про входження півострова до Російської Федерації. Уже наступного дня, 17 березня, розпущена постановою ВР України Верховна Рада АРК проголосила Крим незалежною державою, а 18 березня самозвані його представники підписали з президентом РФ Путіним договір про включення автономії до складу Росії [3, с. 31].

Війна на сході України (на Донбасі) з квітня 2014 року, яка розпочалася зі створення під прикриттям «народних» виступів спецслужбами РФ так званих Донецької та Луганської «народних республік» і тривала до початку широкомасштабного вторгнення.

Бойові дії війни на Донбасі почалися із захоплення 12 квітня 2014 року російськими загонами, керованими офіцерами спецслужб РФ, українських міст – Слов'янська, Краматорська і Дружківки, де захопленою у відділках МВС зброєю російські диверсанти озброїли місцевих колаборантів і прийняли до своїх лав. В умовах неспротиву, а іноді й відкритої співпраці місцевих силових структур України невеликі штурмові загони російських диверсантів наступними днями взяли під контроль Горлівку й інші міста Донецчини та Луганщини. 13 квітня 2014 року у відповідь на вторгнення диверсійних загонів в.о. президента України Олександр Турчинов оголосив про початок Антитерористичної операції, яка у 2018 р. трансформувалася в Операцію Об'єднаних сил.

Першу і другу фази російсько-української війни можна віднести до так званої «гібридної» війни з притаманними їй ознаками [4, с. 115]: по-перше, вона поєднувала конвенційні та неконвенційні бойові дії й відповідних учасників цієї війни (поряд зі збройними силами дійовими учасниками стали терористи, найманці, партизани, ополченці, бандформування, спецпідрозділи інших держав тощо); по-друге, початок «гібридної» війни пов'язаний з використанням неконвенційних методів ведення бойових дій незаконними збройними формуваннями; по-третє, протягом усієї «гібридної» війни дуже важливе значення надається боротьбі за розум і душі людей, тобто інформаційній боротьбі, де основними дійовими суб'єктами стають також не військові, а цивільні: ЗМІ, телебачення, інтернет, інші засоби масової комунікації.

За підрахунками Управління верховного комісара ООН із прав людини ООН, загальна кількість людських втрат, пов'язаних з конфліктом в Україні (з 14 квітня 2014 року по 31 січня 2021 року), становила 42 000–44 000: 13 100–13 300 загиблих (щонайменше 3375 цивільних осіб, приблизно 4150 українських військових та приблизно 5700 членів озброєних груп) та 29 500–33 500 поранених (7000–9000 цивільних осіб, 9700–10700 українських військових та 12 700–13 700 членів озброєних груп) [5].

Широкомасштабне вторгнення Росії в Україну з 24 лютого 2022 року, яке розпочалося після тривалого військового нарощування та визнання Росією своїх маріонеткових утворень «ДНР» та «ЛНР» як незалежних держав.

Саме ця фаза російсько-української війни визначила основні тренди збройної боротьби сучасності.

По-перше, багатосферність воєнних дій, де провідною сферою стає повітряний простір [6]. Багатосферність в єдиному бойовому просторі реалізується дистанційним зниженням потенціалу противника на будь-якому віддаленні від своєї території шляхом синхронного завдання з різних напрямів глобальних ударів високоточною зброєю різного базування, а також функціональним програмно-апаратним впливом. Тому головні цілі для поразки обиратимуться не в тактичній, а в оперативно-стратегічній та стратегічній глибині.

Основні збитки Україні були завдані ВПС РФ, які руйнують економічний потенціал України, знищують інфраструктуру, енергетичну систему, промислову базу, а головне – вбивають мирне населення. У лютому 2022 р. ВПС РФ налічували біля 1700 літаків і 1 550 вертольотів. За даними Центру оборонних стратегій, на початок розгортання повномасштабної війни в Україні Росія задіяла 375 літаків та 240 вертольотів. Станом на 18 квітня 2022 р., за даними Генштабу ЗСУ, з них РФ втратила 167 літаків (45% від кількості задіяних) і 147 гелікоптерів (61% від залучених) [7]. Середньодобові втрати складали 3–6 літаків (вертольотів). Результативне знищення російських літаків і вертольотів привело до їх обережного використання та зменшення кількості перетинів кордону. З квітня 2022 р. втрати та інтенсивність їх застосування значно знизились і лише в окремі місяці складали по 1–1,5 літаки (вертольоти) на добу [8, с. 84].

Важливою сферою збройної боротьби залишається сухопутний театр воєнних дій. Протяжність лінії фронту становить 3700 км, активні бойові дії охоплюють 977 км [9]. Загальна площа України перевищує 603 тис. км², російські війська окупували з лютого 2022 р. близько 19% території країни. Основну частину українських земель ЗС РФ захопили у перші ж тижні вторгнення. До кінця 2022 року російським військам вдалося утримувати контроль над частинами захоплених Донецької, Луганської, Запорізької і Херсонської областей. Проте наземні та десантні морські операції із захоплення Миколаївської та Одеської областей зазнали невдач. Під час поспішного відступу з Півночі, унаслідок Харківської і Херсонської операцій ЗСУ було звільнено 40% окупованих після 24 лютого територій та 28% всіх окупованих територій України [10, с. 4]. За весь минулий 2024 рік зона їхнього контролю збільшилася лише на 0,5% української території. За нинішніх темпів наступу російські збройні сили змогли б повністю захопити Україну

не раніше 2256 року та ціною 101 млн жертв, підрахувало видання Forbes [11]. Але захоплення української території триває, відбуваються запеклі бойові зіткнення. Початкові 100-тисячні сили вторгнення РФ зросли до 520 тис. у 2023 р., на кінець 2024 року їхня чисельність збільшилась до 690 тис. осіб [9]. За даними британського Королівського Об'єднаного інституту оборонних досліджень (RUSI), Росія випускає близько 10 тис. снарядів на день, а Україна – від 2 до 2,5 тис. [12] Постійно удосконалюється тактика бойових дій. Застосування нелінійної побудови бойових порядків, їх потайність і мобільність дозволять малим розосередженим підрозділам легко ухилятися від бою, унаслідок чого класичні наземні операції більше нагадують партизанську війну високої інтенсивності. Досвід російсько-української війни показує, що в умовах сучасного загальновійськового бою доводить свою високу ефективність у виконанні завдань щодо знищення противника тактика застосування малих мобільних груп [13]. Армія РФ стала активно використовувати тактику дій малих штурмових груп, яка приносить росіянам певні результати. Вона дає змогу підтримувати постійну інтенсивність бойових дій: штурми тривають безперервно, не припиняються удари та обстріли українських позицій.

Значно змінився характер бойових дій на морі у ході російсько-української війни. Основним засобом завдання ударів по морських цілях стали безпілотні летальні апарати (БПЛА) наземного базування, морські дрони та ракети. Такі засоби боротьби дозволили Україні, яку американські дослідники відносять до «малих морських держав», контролювати морські простори на значній відстані від своїх берегів, що й підтверджує російсько-українська війна, коли Україна спромоглася витиснути Чорноморський флот Росії з Севастополя в Новоросійськ і далі. Подібна система оборони, що значною мірою спирається на наземну інфраструктуру, матиме нижчий граничний рівень впровадження порівняно з авіаносними з'єднаннями, що дає можливість Україні «перестрибнути» через «епоху авіаносців» і стати впливовим конкурентом у боротьбі на морі.

По-друге, до збільшення просторових показників збройної боротьби у ході російсько-української війни слід додати зростання значення інформаційного континууму. В умовах ХХІ ст. сформувалася якісно нова сфера – інформаційна, що має істотні відмінності, які кардинально виділяють її із системи інших компонентів навколишнього середовища [14]. Ця сфера буття стає дуже привабливою для впливу на інші суб'єкти світового співтовариства в ім'я забезпечення власних інтересів. Тому сьогодні досить багато

говорять про інформаційне протиборство, інформаційну війну [15]. На основі аналізу концепцій інформаційної війни за видами збройних сил Об'єднаний комітет начальників штабів США ухвалив документ «Joint Vision 2010», у якому розробив концепцію інформаційної війни. До елементів інформаційної війни американські фахівці віднесли: добування розвідувальної інформації, дезінформування, психологічні операції, фізичне руйнування інформаційних ресурсів супротивника (у тому числі з використанням електромагнітного впливу), напади (фізичні, електронні) на його інформаційну структуру, зараження комп'ютерними вірусами його обчислювальних мереж і систем, проникнення в інформаційні мережі тощо, а також відповідні заходи протидії для захисту власних інформаційних ресурсів. Далі ця концепція розвивалась у Joint Publication 3–13 «Information Operations» (2012), Department of Defense Directive (DoDD) 3600.01 «Information Operations» (2013), Field Manual 3–13 «Inform and Influence Activities» (2013), «Joint Vision 2020» та стратегіях кібербезпеки The Department of Defense Cyber Strategy (2015, 2018, 2023). На практиці концепція інформаційної війни використовується обома сторонами у ході російсько-української війни. Мережі передачі даних, інформаційний простір перетворилися на сучасне поле битви. Інформаційна зброя використовується з «електронними швидкостями» при обороні та нападі. Саме інформаційна зброя, яка за своєю сутністю не є засобом фізичного насильства над особистістю, здатна «запускати» могутні матеріально-енергетичні процеси та керувати ними в ім'я досягнення кінцевої мети війни. Сутність впливу інформації саме й полягає в її здатності «запускати» та контролювати матеріально-енергетичні процеси, параметри яких на багато порядків вищі за саму інформацію. Хоч інформація не є засобом фізичного знищення збройних сил, військово-економічного потенціалу супротивника, вона, проте, є засобом насильства, що може призвести до досягнення перемоги над ворогом, тобто досягнення мети війни.

Інформаційне протиборство є невід'ємною складовою російсько-української війни. Мета інформаційного протиборства – забезпечення необхідного рівня власної національної безпеки в усіх сферах суспільного життя та максимальне зниження рівня захищеності національної безпеки конфронтуючої сторони [16, р. 19–20]. Досягається це шляхом вирішення низки завдань, основними з яких є ураження об'єктів інформаційного середовища конфронтуючої сторони і захист власної інфосфери, через яку може виявлятися безпосередній і опосередкований вплив на соціум. Вирішення цих завдань здійснюється за допомогою застосування інформаційної зброї. Інфор-

маційна зброя – це сукупність засобів, призначених для порушення (копіювання, перекручення або знищення) інформаційних ресурсів на стадії їх створення, обробки, поширення та збереження. Характерними рисами інформаційної зброї можна вважати: асиметрію (завдяки якій окремих елемент може виявитися сильнішим за всю систему); мімікрію (відповідно до якої інформаційна зброя повторює за формою типовий елемент певної системи, але має при цьому інший зміст); адаптацію (яка дозволяє змінювати середовище відповідно до вимог змісту, що вводиться) [17].

Можна виділити два основних об'єкти впливу інформаційної зброї. Перший – антропогенний (власне людина, її інтелект і масова свідомість соціуму). Реалії сучасного буття свідчать, що вплив безпосередньо на людину дозволяє успішно реалізовувати мету інформаційного протиборства. Як свідчать дослідження, що проводилися наприкінці ХХ ст., в умовах повсякденної діяльності військ психічне порушення спостерігається у 4–6% особового складу, під час виконання завдань навчально-бойової діяльності – від 15 до 20%, у ході бою – від 30 до 86% (залежно від інтенсивності, кількості поранених та вбитих) [18]. Серед основних завдань, які мала на меті російська пропаганда, були дискредитація української влади, збройних сил та загалом суспільства. Ідеться, зокрема, про розповсюдження неправдивої інформації про про т. зв. «нацистів» в Україні. Спроби використання подібного наративу – це намагання позбавити Україну важливості та суб'єктності на міжнародній арені. Крім цього, російська пропаганда наголошує на тому, що вся «проблема» у конкретних «нацистах» та «бандерівцях», які начебто займаються гнобленням російськомовного народу України. Україна значно краще підготувалася до інформаційної війни. Були чітко окреслені канали зв'язку із суспільством, не допущено розповсюдження панічних настроїв, налагоджено роботу із західними партнерами, які отримували об'єктивну інформацію про перебіг військових дій. Завдяки цьому досягнуто успіху у висвітленні військових дій – в Україні ніхто не сумнівається, де ворог і на що він здатен. Активність українських ЗМІ, незалежних експертів та військових позбавили російську пропаганду вигідних позицій і змусили концентруватися на «внутрішньому» ринку, на якому, на жаль, у неї є помітні успіхи [19, с. 87]. Другий об'єкт впливу інформаційної зброї – техногенний (програмне та власне інформаційне забезпечення; програмно-апаратні та телекомунікаційні засоби, канали зв'язку, що забезпечують циркуляцію інформаційних потоків та інтеграцію систем управління тощо). Найбільш вразливими елементами інфраструктури є те-

лекомунікаційні вузли, центри супутникового зв'язку та канали міжнародного інформаційного обміну.

По-третє, зростання значення космічного простору. Російсько-українська війна продемонструвала безпрецедентне залучення космічних технологій, підкресливши зростаючу важливість можливостей C4ISR (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance – командування, управління, зв'язок, комп'ютери, розвідка, спостереження та рекогносцировка) у сучасній війні. Як підкреслює директор ради в аналітичному центрі Атлантична рада, генерал у відставці Джеймс Картрайт: «Командування і контроль – це передній край, комунікація та комп'ютери – це середня частина в архітектурі поширення даних, а розвідка, спостереження, рекогносцировка – це місії. Найважливіше – створити мережі в навколишньому середовищі кіберпростору, бо там все, по суті, робиться. Пріоритетом має стати, щоб на вирішення завдань йшли не дні, а години» [20]. Російсько-українська війна стала прикладом того, чому важливо швидко ухвалювати рішення. Ситуація на фронті може змінювати настільки швидко, що потрібно брати ініціативу на низовому рівні та пропонувати нестандартні рішення. Тим паче, що масштаб воєнних дій в Україні є найбільшим з часів Другої світової війни: активне використання артилерії, авіації, БПЛА, танків, броньованої техніки. За оцінкою нерезидента Центру аналізу європейської політики Гордона Дейвіса-молодшого, «Збройні Сили України ефективно обстрілювали російські сухопутні та морські сили, використовуючи обмежену кількість джерел розвідки, повітряні дрони, маневрові та вогневі підрозділи, а також комерційні послуги космічної розвідки з відкритим кодом (OSINT) від різноманітних приватних компаній» [20].

Російсько-українська війна стала першим випадком значної участі комерційних космічних компаній. Примітно, що технологія Starlink від SpaceX була критично важливим активом для української армії, забезпечуючи навігацію, розвідку та зв'язок. Без Starlink технологічна перевага Росії на полі бою була б більш помітною, оскільки українські системи C4ISR були основною мішенню для російських військ з початку війни. Одним із помітних прикладів став злом компанії Viasat Communications, яка покладалася на супутники для роботи. Viasat був основним постачальником зв'язку для уряду, поліції та військових України. Загалом, російсько-українська війна підкреслює зростаючу тенденцію інтеграції космічних технологій і приватного сектору у воєнні дії, модель, яка, ймовірно, пошириться в майбутніх конфліктах [21].

Війна в Україні продемонструвала, що завдяки інвестиціям російського уряду, спрямованим на відновлення космічної інфраструктури радянських часів (особливо супутникових угруповань), російська армія досягла прогресу в навігації та розвідці. Тим не менш, зв'язок залишається ключовим недоліком його можливостей С4ISR. Орбітальне супутникове угруповання РФ на 1 січня 2025 р. складалося зі 307 апаратів (для порівняння, у США – 8393, а в КНР – 990) [22]. Голова Роскосмосу Юрій Борисов заявляв, що до 2030 року Росія планує формування мультисупутникового угруповання до 650 апаратів [23]. РФ має свою супутникову систему навігації – Глонасс, яка зарекомендувала себе не дуже ефективною протягом російсько-української війни. У 2015 р. у Збройних силах Росії з'явився новий вид – Повітряно-космічні сили, куди як рід військ входять космічні війська. Україна розмірковує над створенням подібного роду військ.

По-четверте, досвід ведення бойових дій у ході російсько-української війни активував широке використання нового виду озброєння – роботизованих комплексів військового призначення (РКВП). Основними завданнями, що покладаються на РКВП, є: вогнева підтримка наступаючого підрозділу, наведення високоточної зброї (ВТЗ), розвідка місцевості та контроль результатів ураження об'єктів противника, розвідка та спостереження, підвезення боєприпасів, паливно-мастильних матеріалів у зону бойових дій та ін.

3 вересня 2024 р. Верховна Рада України ухвалила закон про створення Сил безпілотних систем – новітнього і на сьогодні єдиного у світі окремого роду військ у структурі збройних сил країни. На офіційному сайті Сил безпілотних систем зазначено, що цей рід військ «системно використовує безпілотні літальні апарати, наземні роботизовані комплекси, а також морські надводні й підводні дрони для виконання широкого спектру завдань» [24]. Таке рішення продиктоване необхідністю відповіді на виклики сучасної російсько-української війни, а саме створення, за влучним висловом експертно-командувача ЗСУ Валерія Залужного, «сучасного дизайну військових операцій»: «Основною причиною зміни стратегії, форм та способів застосування військ, безумовно, є розвиток озброєння та військової техніки, а особливо безпілотних систем, застосування яких стало масовим та дозволяє виконувати широкий спектр завдань, що постійно зростає. Відтак безпілотні системи, поряд із іншими новітніми видами озброєнь, є чи не єдиним інструментом виходу з воєнних дій позиційної форми» [25]. В. Залужний у інтерв'ю CNN зазначає, що українська армія, зважаючи на перевагу агресора в оборонно-промисловому та мобілізаційному потенціалі, потребує

таких форм застосування сил оборони, які б могли обмежувати можливості противника в переміщенні військ, відновленні втрачених ресурсів, зосередженні особового складу та техніки тощо. А це стає можливим за рахунок застосування відносно дешевих, але надзвичайно ефективних засобів озброєння, які до того ж дозволяють зберігати людський потенціал та завдавати відчутної шкоди противнику. На думку українських військових, застосування РКВП суттєво підвищує оперативність вирішення розвідувально-інформаційних завдань, завдань вогневого ураження, радіоелектронної протидії та інших, що, у свою чергу, збільшує ефективність застосування угруповань військ (сил), що діють на ТВД.

Російсько-українська війна підтверджує, що БПЛА – це невід’ємний компонент перемоги як на полі бою, так і глибоко в тилу супротивника. Найбільш вражаючий приклад вдалого використання БПЛА є операція «Павутина», яку провела СБУ України 1 червня 2025 р., використавши понад 100 FPV-дронів для знищення 34% стратегічної авіації РФ. За матеріалами супутникових знімків та засобів об’єктивного контролю, знищено щонайменше 8 бомбардувальників Ту-95МС, 12 бомбардувальників Ту-22М3, 2 літаки дальнього радіолокаційного виявлення А-50, 1 транспортний літак Ан-12 та можливо літак-заправник Іл-78М [26].

Україна стала світовим піонером у застосуванні морських дронів у війні проти Росії. Їх використання вважають однією з найуспішніших інновацій у сучасній військовій практиці. Українські морські дрони Magura V5 та інші модифікації успішно атакували десятки кораблів Чорноморського флоту. За даними британської розвідки, у період з лютого 2022 р. до червня 2024 р. українські війська знищили або пошкодили 26 російських військових кораблів, тобто ЧФ РФ втратив біля третини корабельного складу. Експерти вважають, що досвід України може змінити доктрину морських операцій у світі – навіть великі флоти тепер вразливі перед дешевими та мобільними безкіпажними системами.

По-н’яте, російсько-української війні притаманно розширення спектру застосовуваних засобів збройної боротьби, серед яких істотно зростає значення високоточної, гіперзвукової зброї, засобів радіоелектронної боротьби.

Реалії російсько-української війни свідчать, що провідним засобом збройної боротьби як сучасності, так і майбутнього буде високоточна зброя (ВТЗ). Перший досвід її застосування отримано армією США в ході війни у В’єтнамі, де літаки F-4s керували авіаційними бомбами (КАБ) з лазерним наведенням зруйнували з першого вильоту залізничний міст у районі

міста Thanh Hoa. Удари по ньому завдавалися і раніше, було здійснено 871 виліт, на що було витрачено понад 8 тис. звичайних фугасних бомб і некерованих ракет, але міст продовжував функціонувати [27, р. 32]. Такі результати вразили й змусили воєнну промисловість усіх країн світу активно включитися у створення нових зразків ВТЗ. Сьогодні використання ВТЗ у вогневому ураженні супротивника зросло з 2–4% до 60–90% [28].

Україна протягом російсько-української війни постійно застосовує ВТЗ як власного (системи реактивної артилерії «Вільха-М», крилаті ракети FP-5 «Fleming», R-360 «Neptune», високоточні касетні й плановані авіабомби тощо), так і закордонного (системи HIMARS, M270, MARS II, крилаті ракети Storm Shadow, SCALP-EG, снаряди Excalibur, BONUS, SMARt тощо) виробництва. Можна визначити такі переваги ВТЗ порівняно з іншими засобами ураження: її бойову ефективність при масованому застосуванні можна порівняти з ефективністю тактичної ядерної зброї малої потужності; селективність впливу ВТЗ на виділені для ураження цілі та відсутність радіаційного зараження місцевості дозволяють вести вогонь на будь-якому віддаленні від переднього краю без ризику випадкового ураження своїх військ та об'єктів противника, що не підлягають удару; підвищується раптовість завдання вогневого удару, оскільки виключається необхідність пристрілювання, характерного для некерованої зброї; значно скорочується кількість сил та засобів, потрібних для вирішення бойового завдання, а отже, знижуються втрати в живій силі та техніці, спрощується матеріально-технічне забезпечення військ.

Аналіз російсько-української війни свідчить, що включення ВТЗ до комплексу озброєння змінило образ війни та процеси підготовки до неї, а саме: ВТЗ перетворилося на головний засіб досягнення цілей війни; ведення воєнних дій із застосуванням ВТЗ не потребує створення великих військових угруповань, мобілізації резервів; застосування ВТЗ неможливе без використання складної системи забезпечення – сукупності функціонально пов'язаних засобів розвідки практично всіх видів, зв'язку та управління, доставки, контролю застосування, без високорозвиненої електронно-обчислювальної техніки; розробка ВТЗ неможлива без досягнення високого технічного та технологічного рівня розвитку не лише в оборонно-промисловій сфері, а й у базових галузях промисловості, високого рівня розвитку національної економіки загалом; створення та використання ВТЗ неможливі без відповідної навчальної та наукової бази, підготовлених кадрів, здатних розробити, створити та застосувати цю зброю.

У російсько-українській війні як ніколи інтенсивно застосовують засоби радіоелектронної боротьби. Тисячі військових з кожного боку працюють у спеціалізованих підрозділах, намагаючись вивести з ладу безпілотники й системи зв'язку іншої сторони, а також збити ракети супротивника. Російські війська мають у своєму розпорядженні такі системи, як «Житель», що здатні вивести з ладу всі супутникові комунікації, радіозв'язок і сигнали мобільних телефонів у радіусі понад 10 км. Вони пригнічують радіохвилі, випромінюючи величезні імпульси електромагнітної енергії. За допомогою установки «Шиповник-АЕРО» росіяни збивають дрони з відстані 10 км. Ця система також визначає місце розташування пілотів безпілотників і передає їхні координати артилерійським підрозділам, щоб ті могли відкрити по них вогонь. За словами Марини Мирон з відділу військових досліджень Королівського коледжу Лондона, західні країни, можливо, були шоковані тим, як легко російські системи радіоелектронної боротьби вивели з ладу високотехнологічні ракети HIMARS в Україні [12].

По-шосте, однією з найважливіших рис російсько-української війни є використання штучного інтелекту (ШІ) в системах підтримки прийняття рішень, управління військами (силами) та озброєнням, військової та спеціальної техніки, розвідки, що сприяє підвищенню потенціалу збройних сил. У «Стратегії національної оборони» США, складовою частиною якої є «Стратегія штучного інтелекту», зазначається, що ШІ змінить суспільство та в підсумку характер війни [29]. Відомо, що основною перевагою цифрової обчислювальної системи є висока швидкість і точність обробки великих масивів даних. Саме необхідність аналітичної обробки в короткі терміни структурованих та неструктурованих даних значних обсягів (так званих «великих даних») є однією з найважливіших причин розробки різних систем військового призначення, які мають ШІ. Інша причина полягає в необхідності автоматизації окремих процесів в озброєнні та військовій техніці (пошуку та виявлення цілі, наведення зброї, розкриття факту виявлення себе противником), для чого відповідні функціональні пристрої оснащуються спеціалізованими обчислювальними модулями, що реалізують окремі елементи ШІ. Використання технологій ШІ у нових системах управління озброєнням дозволяє здійснити прорив під час ведення бойових дій. Такі системи дозволяють прискорити прийняття рішень з урахуванням максимальної кількості чинників та значно скоротити цикл управління військами (силами), а також підвищити їхні бойові можливості [30]. Використання ШІ в системах управління необхідне для підвищення загальної ситуаційної обізнаності

та розпізнавання небезпек. Шляхом збору та обробки всієї доступної інформації, отриманої від різних джерел, можливе формування інтегрованого джерела інформації, так званої «глобальної оперативної картини», на основі якої командирам різного рівня будуть пропонуватися найефективніші варіанти процесів.

Україна стала першою країною у світі, яка регулярно використовує «роюву технологію» на полі бою, що до цього була лише теоретичною концепцією. Як пише The Wall Street Journal [31], посиляючись на дані українських військових та розробника програмного забезпечення, компанії Swarmer, атаки роями дронів здійснюються вже близько року. Це стало можливим завдяки програмному забезпеченню на основі ШІ, яке дозволяє БПЛА координувати свої дії після запуску. Технологія Swarmer дозволяє групі дронів самостійно визначати, який з них завдасть удару першим, та адаптуватися до умов, наприклад, якщо в одного з безпілотників закінчується заряд. Оператор лише задає ціль, а дрони самі виконують решту роботи завдяки комунікації один з одним. Технологія вже була використана понад сотню разів для мінування, а також для ураження живої сили, техніки та інфраструктури противника. Зазвичай у місіях залучені три дрони: один розвідувальний та два ударних. Завдяки цій технології замість дев'яти осіб для операції потрібно лише троє, що значно економить час та людські ресурси.

Створення керованої, «розумної» зброї завдяки використанню ШІ призводить до того, що й збройна боротьба стає «керованою». Застосування найновітнішої зброї, у тому числі з космосу, дає можливість проведення «хірургічно» точних ударів в операції будь-якого масштабу. За таких умов ураження найважливіших об'єктів і цілей досягається гарантовано в лічені хвилини незалежно від їх віддаленості від державного кордону та місця розташування. Таким чином, можна стверджувати, що однією із закономірностей розвитку сучасної військової справи є реалізація на практиці прямої індуктивної схеми «від керованої зброї до керованої збройної боротьби та до керованої війни». Керованість збройної боротьби досягається, окрім застосування «розумної» зброї, цілим комплексом заходів на її підготовчому й основному етапах, насамперед створенням вигідної та контрольованої обстановки, рефлексивним керуванням супротивником тощо. Російсько-українська війна є провісником майбутніх «керованих воєн».

Російсько-українська війна пов'язана з великою кількістю загиблих і поранених, як військових, так і цивільних. 4 лютого 2025 року Президент України Володимир Зеленський в інтерв'ю британському журналісту Пірсу

Моргану повідомив, що у війні проти Росії загинули 45 100 українських військових, ще 390 тис. отримали поранення. Щодо російських втрат, за словами Зеленського, РФ втратила приблизно 350 тис. військових вбитими. Ще 50–70 тис. вважаються безвісти зниклими, а 600–700 тис. отримали поранення [32].

За оцінкою Генерального штабу Збройних сил України, загальні втрати РФ за час повномасштабного вторгнення на 29 вересня 2025 р. сягнули приблизно 1 мільйона 109 590 людей особового складу. Також, за даними штабу, армія Росії втратила в техніці: 11 218 танків; 23 290 бойові броньовані машини; 33 284 артилерійські системи; 1 504 реактивних систем залпового вогню; 1 224 засоби протиповітряної оборони; 427 літаків; 345 гелікоптерів; 65 002 безпілотники оперативно-тактичного рівня; 3 790 крилатих ракет; 28 кораблів і катерів; 1 підводний човен; 63 151 автомобілі та автоцистерни; 3 979 одиниць спеціальної техніки [33].

Міністерство оборони РФ у свою чергу називає такі втрати України з початку проведення спеціальної воєнної операції, а саме: 1 382 905 пораних і вбитих військовослужбовців, 25 314 танків і БТР/БМП, 43 010 броньованих машин, 30 095 артилерійських систем і мінометів, 87 502 БПЛА, 1592 реактивних систем залпового вогню, 631 ЗРК, 667 літаків, 283 гелікоптерів [34]. Росія офіційно свої втрати не розкриває. Москва востаннє називала кількість убитих у вересні 2022 року – тоді заявляли про 5937 загиблих [35].

Незважаючи на всі складнощі російсько-української війни український народ впевнений у своїй перемозі. Упродовж 2–14 вересня 2025 р. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС) провів власне всеукраїнське опитування громадської думки «Омнібус», до якого за власною ініціативою додав запитання, які стосуються війни і миру. Методом телефонних інтерв'ю (computer-assisted telephone interviews, CATI) на основі випадкової вибірки мобільних телефонних номерів (з випадковою генерацією телефонних номерів та подальшим статистичним зважуванням) у всіх регіонах України було опитано 1023 респонденти. Опитування проводилося з дорослими (у віці 18 років і старше) громадянами України, які на момент опитування проживали на території України, яка контролювалася Урядом України. До вибірки не включалися жителі територій, які тимчасово не контролюються владою України (водночас частина респондентів – це ВПО, які переїхали з окупованих територій), а також опитування не проводилося з громадянами, які виїхали за кордон після 24 лютого 2022 року. 76% українців вірять у мож-

ливість перемоги України за належної підтримки санкціями проти Росії і наданням достатньої кількості зброї і грошей [36]. Після візиту до Великої Британії у вересні 2025 р. Д. Трамп змінив свій погляд на війну і сьогодні вважає, що Україна зможе повернути всі свої законні території. У будь-якому випадку російсько-українська війна продовжується і кінця її не бачимо. Тому попереду численні людські втрати, продовження руйнації економіки України, її енергетичного комплексу, інфраструктури, підрив світового порядку тощо. Але спротив народу України триває...

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Материалисты Древней Греции. Собрание текстов Гераклита, Демокрита и Эпикура / [общ. ред. и вступ. ст. М. А. Дынника]; Академия наук СССР. Институт философии. Москва: Госполитиздат, 1955. 240 с.
2. Допис користувача Volodymyr Yermolenko. URL: <https://www.facebook.com/volodymyr.yermolenko/posts/росія-це-ненависть-до-життя-як-такого-це-некрофілія-і-біофобія-перетворені-на-де/10160149880443358/> (дата звернення: 29.09.2025).
3. Василенко В. А. Російсько-українська війна 2014 року: причини, перебіг та політико-правові оцінки. *Український тиждень*. 2014. №42 (362). С. 28–42. URL: https://i.tyzhden.ua/content/photoalbum/2014/10_2014/17/26-42.pdf (дата звернення: 29.09.2025).
4. Требін М. П. «Гібридна» війна як нова українська реальність. *Український соціум*. 2014. №3. С. 113–127.
5. ООН підрахувала кількість жертв бойових дій на Донбасі. *Радіо Свобода*. 19.02.2021. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-oon-kst-gertv-boyovyh-donbas/31110937.html> (дата звернення: 29.09.2025).
6. Military strategy, joint operations, and air power: an introduction / Ryan Burke, Michael Fowler, Kevin McCaskey, editors. Washington, DC: Georgetown University Press, 2018. xv, 325 p.
7. Будерацький Є. Загроза з неба. Як літаки і вертольоти використовує Росія у війні з Україною. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2022/04/19/7340707> (дата звернення: 29.09.2025).
8. Корсунов С. І., Волков А. Ф., Орехов С. В., Попадюк Р. В., Черкашин С. В., Ярошук В. В. Аналіз застосування засобів повітряного нападу Російської Федерації протягом першого року російсько-української війни. *Системи озброєння і військова техніка*. 2023. № 2 (74). С. 72–86. DOI: <https://doi.org/10.30748/soivt.2023.74.08>.
9. Harding L. 'I know we will win – and how': Ukraine's top general on turning the tables against Russia. *The Guardian*. Jul. 24, 2024 URL: <https://www.theguardian.com/world/article/2024/jul/24/i-know-we-will-win-and-how-ukraines-top-general-on-turning-the-tables-against-russia> (accessed date: 29.09.2025).

10. Національна безпека і оборона. *Національна безпека і оборона*. 2023. № 1–2 (191–192). С. 4–16.
11. Axe D. At The Current Rate, It Would Take Russia Centuries And Tens Of Millions Of Casualties To Capture Ukraine. *Forbes*. May 01, 2025. URL: <https://www.forbes.com/sites/davidaxe/2025/05/01/at-the-current-rate-it-would-take-russia-centuries-and-tens-of-millions-of-casualties-to-capture-ukraine/> (accessed date: 29.09.2025).
12. Аксьонов П., Черниш О., Говелл Д. Чого війна в Україні може навчити НАТО: важливі висновки. *BBC news Україна*. 12.11.2024. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cn0d9nqd7y0o> (дата звернення: 29.09.2025).
13. Зміївський Г. А., Пугач В. В., Горбунов В. І. Аналіз застосування тактики малих мобільних груп у ході російсько-української війни. *Scientific Collection «InterConf+»: Concepts for the Development of Society's Scientific Potential: Proceedings of the 5th Intern. Sci. and Practical Conf. (January 19–20, 2024; Prague, Czech Republic)* / comp. by LLC SPC «InterConf». 2024. № 41. Р. 650–656.
14. Jaeger P. T., Burnett G. Information worlds: social context, technology, and information behavior in the age of the Internet. New York: Routledge, 2010. xii, 200 p.
15. Требін М. П., Чернишова Т. О. Боротьба за свідомість людей в епоху постправди. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2021. № 3 (50). С. 153–171.
16. Van Vuuren R. Information warfare as future South African national security threat. Dissertation of Philosophy (PhD) in Futures Studies. Stellenbosch: Stellenbosch University, 2016. 333 p. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/188220607.pdf> (accessed date: 29.09.2025).
17. Требін М. П. Інформаційна зброя. *Матеріали другої наукової конференції Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, 15–16 лютого 2006 р.*: програма конф. та тези доп. Харків: ХУ ПС, 2006. С. 129.
18. Inoue C., Shawler E., Jordan C. H., Moore M. J., Jackson C. A. Veteran and Military Mental Health Issues. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK572092/> (accessed date: 29.09.2025).
19. Патлашинська І. В. Сучасна російсько-українська інформаційна війна: завдання, методи та особливості використання. *Регіональні студії*. 2022. № 28. С. 84–87. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663–6170/2022.28.15>.
20. Брайлян Є. Ефективні дії ЗСУ на великій війні спонукали НАТО до покращення командування й розвідки в Альянсі. *АрміяInform*. 21.03.2023. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/03/21/efektyvni-diyi-zsu-na-velykij-vijni-sponukaly-nato-do-pokrashhennya-komanduvannya-j-rozvidky-v-alyansi/> (дата звернення: 29.09.2025).
21. Kheladze B. War and space: The effect of Russian aggression in Georgia and Ukraine on its space ambitions. *Spacenews*. February 19, 2025. URL: <https://>

spacenews.com/war-and-space-the-effect-of-russian-aggression-in-georgia-and-ukraine-on-its-space-ambitions/ (accessed date: 29.09.2025).

22. Аксьонов П. Як Росія програє космічні перегони і чому це вигідно Україні. *BBC news Україна*. 29.01.2025. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c3d5rg3nmejo?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 29.09.2025).

23. Russia aims to strengthen position in space by 2030. *Prensa Latina*. January 28, 2025. URL: https://www.plenglish.com/news/2025/01/28/russia-aims-to-strengthen-position-in-space-by-2030/?utm_source=chatgpt.com (accessed date: 29.09.2025).

24. Сили безпілотних систем. URL: <https://mod.gov.ua/pro-nas/sili-bezpilotnih-sistem> (дата звернення: 29.09.2025).

25. Ukraine's army chief: The design of war has changed. *CNN*. February 8, 2024. URL: https://edition.cnn.com/2024/02/01/opinions/ukraine-army-chief-war-strategy-russia-valerii-zaluzhnyi/index.html?fbclid=IwAR3B_d9MEgxmAQJ39LmoGZEa6Hrlj2c5bs62tLQhsWM1ccFb7psNDLmm8 (accessed date: 29.09.2025).

26. Операція «Павутина»: скільки літаків Ту-95МС, Ту-22М3 та А-50 знищили. *Militarnyi*. 04.06.2025. URL: <https://militarnyi.com/uk/news/operatsiya-pavutyna-skilky-tu-95ms-ta-tu-22-m3-znyshhyly-na-aviabazi-belaya-ta-olenya-onovlyuetsya> (дата звернення: 29.09.2025).

27. The Air Force in the Vietnam War. URL: <https://secure.afa.org/Mitchell/reports/1204vietnam.pdf> (accessed date: 29.09.2025).

28. Matsumura J., Steeb R., Herbert T., Eisenhard S., Gordon J., Lees M., Halverson G. The Army After Next. URL: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/documented_briefings/2005/DB258.pdf (accessed date: 29.09.2025).

29. 2018 DoD Artificial Intelligence Strategy. URL: <https://media.defense.gov/2019/Feb/12/2002088964/-1/-1/1/DOD-AI-STRATEGY-FACT-SHEET.PDF> (accessed date: 29.09.2025).

30. DoD Data, Analytics, and AI Adoption Strategy. URL: https://media.defense.gov/2023/Nov/02/2003333300/-1/-1/1/DOD_DATA_ANALYTICS_AI_ADOPTION_STRATEGY.PDF (accessed date: 29.09.2025).

31. MacDonald A. AI-Powered Drone Swarms Have Now Entered the Battlefield. *The Wall Street Journal*. Sept. 2, 2025. URL: <https://www.wsj.com/world/ai-powered-drone-swarms-have-now-entered-the-battlefield-2cab0f05> (accessed date: 29.09.2025).

32. Zelensky: 'We Want NUKES!' Plus: 'Tucker Carlson, Stop Licking Putin's Ass!'. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=tCJRwIH948E> (accessed date: 29.09.2025).

33. Капнік О. Втрати Росії станом на 29 вересня: Генштаб оновив дані. *TCH*. 29.09.2025. URL: <https://tsn.ua/ato/vtraty-rosiyi-stanom-na-29-veresnia-henshtab-onovyv-dani-2922374.html> (дата звернення: 29.09.2025).

34. Потери Украины за время специальной военной операции (СВО). *Время МСК*. 01.10.2025. <https://mskvremya.ru/article/2023/1473-kontr-nastup-interaktivnaya-karta-boevyuh-deistviy-na-ukraine> (дата обращения: 01.10.2025).

35. Росія вперше за останні шість місяців назвала свої втрати у війні проти України. *Radio Свобода*. 21.09.2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-vtraty-rf-shoyhu/32044081.html> (дата звернення: 29.09.2025).

36. Грушецький А. Результати всеукраїнського опитування КМІС з питань війни і миру. *Київський міжнародний інститут соціології*. 16.09.2025. URL: <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1551&page=1> (дата звернення: 29.09.2025).

Зміст

Секція: Юридичні науки

Зінченко О. В.

ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ В АРАБСЬКОМУ СВІТІ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	3
--	---

Соколовський Д. В.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ «ЗЕЛЕНИХ» СЕРТИФІКАТИВ У СФЕРІ СОНЯЧНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ	6
--	---

Секція: Філософські науки

Зера М. М.

ТОТАЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ І ДЕСУБ'ЄКТИВАЦІЯ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО МЕДІАСЕРЕДОВИЩА.....	10
---	----

Козловець М. А.

УКРАЇНСЬКІ ЦІННОСТІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ	13
---	----

Кочетов Л. Г.

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО І ПРАВО ЯК УМОВА І МЕТА СОЦІАЛЬНОЇ ОПТИМІЗАЦІЇ	18
--	----

Куцепал С. В.

ЗНАЧЕННЯ ЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА.....	22
--	----

Мошковський М. В.

КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ІНЕРЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	25
--	----

Огороднійчук Ю. Й.

ЄДНІСТЬ ІНДИВІДУАЛЬНИХ І СУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ЯК ЧИННИК ПОДОЛАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ВІДЧУЖЕННЯ	29
---	----

Янішевський О. Л.

РЕАЛІЗАЦІЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ У РОЗБУДОВІ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ ЯК СПОСІБ СТАНОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ГАРМОНІЇ	31
--	----

Секція: Мистецтвознавство

Курбанов Г. О.

ЯПОНСЬКА АНІМАЦІЯ ТА САУНД-ДИЗАЙН В СУЧАСНІЙ КОМПОЗИЦІЙНІЙ ПРОСТОРОВІЙ СИСТЕМІ.....	35
---	----

Секція: Психологічні науки

Барановська І. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ КОНФЛІКТІВ
У РОБОЧОМУ КОЛЕКТИВІ.....39

Войтенко Т. М.

ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ:
ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ42

Литвинчук А. К.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ
НА РІВЕНЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ОРГАНІЗАЦІЯХ:
ДОСЛІДЖЕННЯ
ПРОФЕСІЙНО-ТРУДОВИХ КОМАНД45

Мельник О. А.

ДІАЛЕКТИКА ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СИНДРОМУ
У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ –
УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ.....48

Нестерчук Л.

ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ, СТРЕС ТА РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ
У МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....53

Нестерчук Л.

ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
В УМОВАХ ВІЙНИ РОСІЇ З УКРАЇНОЮ.....56

Опацька Т. А.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОФІЗИЧНИХ РЕАКЦІЙ НА СТРЕС
У ДОРΟΣЛИХ.....59

Приведьон Н. Ю.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ФОРМУВАННЯМ
ПСИХОЛОГІЧНИХ БАР'ЄРІВ ТА ТРИВОЖНІСТЮ.....61

Савчук Н. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТІЛЕСНОСТІ:
РОБОТА З ТРАВМОЮ ЧЕРЕЗ ТІЛЕСНО-ОРІЄНТОВАНІ
ПРАКТИКИ.....64

Секція: Політичні науки

Романюк О. І.

ПРОБЛЕМА ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ68

Снітько Д. Ю.,

СУЧАСНА ТРАНСФОРМАЦІЯ
МІЖНАРОДНИХ БЕЗПЕКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ71

Секція: Державне управління

Кіров В. В.

КОНЦЕПЦІЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ КОМПЛЕМЕНТАРНОСТІ
У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ДЛЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ.....75

Секція: Національна безпека

Требін М. П.

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА:
ХРОНІКА АГРЕСІЇ ТА СПРОТИВУ80

Для нотаток

Наукове видання

**УКРАЇНСЬКИЙ СОЦІУМ:
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ
АНАЛІЗ СУЧАСНОСТІ
ТА ПРОГНОЗ МАЙБУТНЬОГО**

Матеріали
XXIX Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Харків, 30 вересня 2025 р.)

Редактор *Т. О. Чернишова*

Підписано до друку 03.10.2025. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 5,9. Обл.-вид. арк. 6. Тираж 100 пр. Зам. № 441

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,
вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-25-44
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017